

ЕНЕРГОЕФЕКТИВНІСТЬ ЯК СПЕЦИФІЧНА ГЛОБАЛЬНА РЕСУРСНА АСИМЕТРІЯ

©Смирнов Є.В., Смирнова О.П., 2017

Сучасне ринкове середовище передбачає дедалі більше загострювання глобальних проблем людства, таких як обмеженість і невідновлюваність певного кола ресурсів, збереження навколишнього природного середовища, посилююча урбанізація міст, використання нетрадиційних джерел енергії і живлення, а також зберігання і утилізація небезпечних відходів – значно актуальнішими стають питання пошуку шляхів оптимізації витрат, особливо матеріальних, що зумовлено їх постійно зростаючим дефіцитом. Подальший розвиток економіки супроводжується загальним зростанням споживання енергоресурсів, а сучасні моделі ефективного їх використання вибудовуються на якомого ранішньому визначенні глобальних ресурсних асиметрій, які в змозі забезпечити підприємствам тривалі стратегічні конкурентні переваги [1; с.79-80].

На сьогоднішній день, власне, енергію можна розглядати з точки зору еволюції ресурсної теорії як один з основних факторів, який все більше набуває стійких ознак ресурсної асиметрії. З 60-х років XX ст. ресурсна теорія пройшла декілька етапів і відповідних концепцій, основними з яких були і є [2, с.34; 3, с.27]:

- класична ресурсна концепція, яка ґрунтувалася на VRIO-аналізі, де основним елементом вважалися саме ресурси в їх фізичному розумінні;
- концепція динамічних здатностей, де пріоритет в розподілі ресурсів змістився на місію і цілі підприємства в стратегічній перспективі, а також внаслідок «гуманізації» сутності ресурсів в економічній теорії, на перший план вийшли не самі ресурси, а можливості їх ефективного використання;
- концепція ресурсних асиметрій – на сьогодні це є пік у розвитку ресурсних концепцій, де акцент ставиться на знаходженні унікальних ресурсів, здатних забезпечити стратегічну конкуренту перевагу і якомого довшого і тривалого їх використання.

Спираючись саме на теорію ресурсних асиметрій, а також ті інформаційні прогалини, які існують зараз не тільки на мікро- (підприємства), мезо- (регіони, переважно галузі), а й на глобальному і макрорівні (світ, держава і економіка в цілому), можемо допустити, що саме енергія і її ефективне споживання вже стали, є і ще достатньо довгий час будуть становити саме той унікальний асиметричний ресурс, до управління, володіння чи контролем над яким повинні прагнути всі існуючі суб'єкти економіки і держави.

Якщо мова іде про ефективність використання певного ресурсу, а енергія, як ми вже визначилися, і є фактично інноваційним ресурсом, то для того, щоб їм ефективно керувати і обчислити, потрібно її виміряти і оцінити [4, с.127]. Точні та значущі індикатори (критерії) енергоефективності є необхідним інструментом для проведення ефективної державної політики. Їх основне завдання – оцінка потенціалу енергозбереження, встановлення відповідних цільових показників й проведення моніторингу ефективності державної політики.

Аналіз загального аспекту енергоефективності в теперішній час виходить на першочергові ролі в системі критеріїв оцінки діяльності підприємств. Основною методикою, прийнятою на сьогоднішній день є метод декомпозиції кінцевого енергоспоживання за секторами і галузями економіки. Цей метод дозволяє розділити головні фактори, що визначають енергоспоживання: *економічну діяльність, структуру економіки та енергоємність виробництва*, дозволяючи отримати точніші оцінки енергоефективності порівняно зі стандартними (кількість спожитих ресурсів на одиницю виробленої продукції). Для декомпозиції змін в енергоспоживанні використовується метод логарифмічного середнього Дівізія 1 (Logarithmic Mean Divisia I (LMDI)). Слід зазначити, що саме цьому методу надається перевага через строгу теоретичну обґрунтованість. Інноваційність запропонованого методу

декомпозиції МЕА полягає у використанні різних індикаторів енергоефективності для найбільших (енергоємних) споживачів енергоресурсів: галузей промисловості, сільського господарства, сфери послуг, будівництва, житлового сектору та генерації енергії на теплоелектростанціях (ТЕС). Як еталон ефективного енергоспоживання береться середня енергоємність відповідного сектора сектору/галузі в ЄС. Таким чином, ми розраховуємо ефективне енергоспоживання в Україні за умови досягнення кожною галуззю рівня енергоємності в ЄС при збереженні поточної структури економіки [5; 6; 7; 8].

Зі своєї сторони, вважаємо за доцільне при аналізі діяльності підприємства використання групи додаткових ключових показників і індикаторів у вигляді моделі «МОДЕЛЬ 3Е» - Model of Energy Efficiency Ecopotу, основними принципами і підходами якої мають стати наступні [9]:

1. Досягнення прозорості і покращення рівня обізнаності населення і всієї держави в цілому, а також ліквідація інформаційних асиметрій.
2. Розробка прозорих і зрозумілих стандартів для ключових продуктів ринку.
3. Використання інноваційних фінансових інструментів.
4. Нові можливості у сфері послуг.

Враховуючи все вищевикладене, можемо дійти гіпотетичного висновку, що фактично і енергія, а також і її складові, як ключовий і асиметричний ресурс, повинні зайняти своє притаманне місце в класичному розташуванні і розподіленні ресурсних факторів, таких як: земля, праця, капітал, підприємницький талант і інформація. Саме перехід до 4 і 5 технологічних укладів, трансформація економіки в сферу штучних інтелектів (Artificial Intelligence – AI), когнітивних обчислень (Cognitive Computing) і великих даних (Big Data), а також симбіоз економіки знань і інноваційних, альтернативних і нетрадиційних ресурсів, дає нам право стверджувати, що основою всіх перетворень і реінжинірингу як у минулому, так і майбутньому буде належати енергії не тільки як фізичній субстанції і одній з форми матерії, але і як психологічному аспекту буття і діяльності людини, як основної інтелектуальної і рушійної сили технічного прогресу і економічного розвитку. Тому класична парадигма ресурсної теорії набуває нового трактування і значення. Наразі в центрі уваги знаходиться ключовий, сучасно усвідомлений і асиметричний ресурс, ЕНЕРГІЯ і її похідна у розрізі оцінки ефективності діяльності підприємств – ЕНЕРГОЕФЕКТИВНІСТЬ.

1. Smyrnov I., Smyrnova O. *Efektywność energetyczna jako kruterium oceny przedsiębiorstw*, *Periodyk naukowy Akademii Polonijnej, Częstochowa, Akademia Polonijna w Częstochowie*, 2017, 23 (2017) nr 4, p. 78-84.

2. Смирнов Є.В. Гуманізація сутності ресурсів підприємства в економічній теорії. // Науково-фаховий журнал «Економічний часопис – XXI». 11-12 (2), 2012р. – с. 32-36.

3. Клименко С.М. Інтелектуальні засади ресурсних концепцій у теорії стратегічного управління. // *Управління ресурсами підприємства: колективна моногр./ за заг. ред. к.е.н., проф. Г.О. Швиданенко.* – К.: КНЕУ, 2014. – 418, [6] с. – с.24-33.

4. Смирнов Є.В. Методичні аспекти оцінювання стратегічної ефективності управління ресурсами підприємства // *Стратегія економічного розвитку України. Збірник наукових праць.* – К., КНЕУ, №35, 2014 р. – с. 123-132.

5. Dodonov, Borys. “Monitoring of Energy Efficiency in Ukraine 2015”, *New Social and Economic Policy*, Kyiv, 2015. – p. 1-18.

6. OECD/IEA, *Energy Efficiency Indicators: Essentials for Policy Making*, 2015, OECD/IEA, Paris, France.

7. OECD/IEA, *Energy Efficiency Indicators: Fundamentals on Statistics*, 2015, OECD/IEA, Paris, France.

8. Taylor P., Lavagne d’Ortigue, Trudeau N., and M.Francoeur, 2008, *Energy Efficiency Indicators for Public Electricity Production from Fossil Fuels*, OECD/IEA Policy Paper, France.

9. Фолькмар Денер. Енергоефективність сьогодні або колапс завтра. - [Електронний ресурс]. – Режим доступу:

http://www.bosch.ua/uk/ua/newsroom_6/topics_5/energy_efficiency_1/energy_efficiency_7.html